

TOM I

DANE OGÓLNE

1. Podstawa opracowania
2. Cel i zakres opracowania
3. Materiały wyjściowe
 - 3.1. Wcześniejsze opracowania
 - 3.2. Plany archiwalne
 - 3.3. Prace terenowe
4. Nazwa „Ogród Krasińskich”

STAN ISTNIEJĄCY- OPIS ZAŁOŻENIA PARKOWEGO

1. Położenie parku w strukturze miasta
2. Obecne granice parku, powierzchnia i własność terenu
3. Obecna funkcja i sposób użytkowania parku
4. Istniejące formy ochrony konserwatorskiej
 - 4.1. Pomnik historii
 - 4.2. Wpisy do rejestru zabytków
 - 4.3. Miejsca pamięci narodowej i upamiętnienia w obecnych granicach parku
 - 4.4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
5. Ukształtowanie terenu, hydrologia, gleby
6. Szata roślinna
 - 6.1. Zestawienie gatunkowe drzew i krzewów rosnących na terenie parku
 - 6.2. Aktualizacja inwentaryzacji dendrologicznej z 2002 r.
7. Zabudowa na terenie parku
 - 7.1. Pałac Krasińskich
 - 7.2. Podziemny parking przed pałacem
 - 7.3. Budynek Archiwum
8. Układ komunikacyjny
9. Układ wodny
10. Elementy architektury ogrodowej
 - 10.1. Barokowa brama
 - 10.2. Ogrodzenie parkowe
 - 10.3. Fontanna na osi pałacu
 - 10.4. Kamienne poidelko
 - 10.5. Rzeźba na stawie
 - 10.6. Element infrastruktury
 - 10.7. Elementy wyposażenia parku
 - 10.8. Plac zabaw dla dzieci
11. Podział terenu parku na wnętrza umowne

Dokumentacja rysunkowa

1. Aktualizacja inwentaryzacji szaty roślinnej
2. Schemat podziału terenu parku na wnętrza umowne

Dokumentacja fotograficzna wg podziału na wnętrza parkowe

Dokumentacja fotograficzna otoczenia

DANE OGÓLNE

1. Podstawa opracowania

Umowa nr 123/10/2 KOBiDZ/U/43/10 zawarta pomiędzy Zarządem Terenów Publicznych w Warszawie dla dzielnicy Śródmieście z siedzibą w Warszawie, przy ul. Jezuickiej 1/3, a Krajowym Ośrodkiem Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, z siedzibą w Warszawie, ul. Szwoleżerów 9.

2. Cel i zakres opracowania

Celem niniejszego opracowania jest przygotowanie zaleceń konserwatorskich do koncepcji rewaloryzacji „Ogrodu Krasieńskich” - zabytkowego parku miejskiego przy Pałacu Krasieńskich w Warszawie.

Zakres terytorialny opracowania obejmuje park o powierzchni 9,6 ha, w jego obecnych granicach, zawierający historyczną część pomiędzy ogrodową elewacją pałacu Krasieńskich a barokową zabytkową bramą oraz tereny przyłączone w ramach powojennego powiększenia parku.

Celem wytycznych do koncepcji funkcjonalno-przestrzennej rewaloryzacji parku jest przywrócenie w pełni jego wartości zabytkowej, przy jednoczesnym zachowaniu funkcji parku miejskiego. W zaleceniach wskazano najistotniejsze elementy historycznej kompozycji parku, które należy wyeksponować lub odtworzyć.

3. Materiały wyjściowe

Wytyczne do koncepcji rewaloryzacji parku opracowano na podstawie badań i analiz historycznych, dostępnych materiałów i archiwalnych planów Warszawy oraz wcześniejszych opracowań studialnych dla Pałacu i Ogrodu Krasieńskich, a zwłaszcza studium historyczno – konserwatorskiego Anny Oleńskiej z 2003 r. oraz inwentaryzacji dendrologicznej z projektu budowlano – wykonawczego do rewaloryzacji Ogrodu Krasieńskich, przygotowanej przez zespół pod kier. arch. krajobrazu Jakuba Zemły z 2002 r.

3.1. Wcześniejsze opracowania

1. Stanisław Mossakowski, *Pałac Krasieńskich*, PWN Warszawa 1972 r.
2. Zofia Piekarska i Zofia Ziemińska – Sznee, *Dokumentacja ewidencyjna Ogrodu Krasieńskich - katalog parków woj. warszawskiego*, 1987 r., z planem w skali 1:500.
3. Jakub Zemła – Autorska Pracownia Architektury Krajobrazu, *Projekt budowlano-wykonawczy rewaloryzacji zieleni Ogrodu Krasieńskich w Warszawie*, obejmujący Szczegółową inwentaryzację dendrologiczną, wykonaną lipiec-sierpień 2002 r., Warszawa październik 2002 r.
4. Anna Oleńska, *Studium historyczno –konserwatorskie wraz z wytycznymi do projektu rewaloryzacji Ogrodu Krasieńskich w Warszawie*, czerwiec 2003 r. na zlecenie ZTP.
5. Anna Oleńska, *Instytut sztuki PAN, zarys historii warszawskiej siedziby*, IS PAN Warszawa 2007 r.

3.2. Plany archiwalne

W przygotowaniu opracowania korzystano ze Zbiorów Archiwum Państwowego m.st. Warszawy, m.in. Zbioru Kartograficznego Kolekcji I, Zbioru Korotyńskich, Tek Przyborowskiego i map z Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Urzędu m.st. Warszawy oraz zbiorów archiwalnych KOBiDZ m.in. Tek Ciołka.

1. Plan Warszawy Lindleya w skali 1:250 z 1896 r., zbiory Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Biura Geodezji i Katastru Urzędu m.st. Warszawy.
2. Plan Warszawy Lindleya w skali 1:2500 z 1897 r., zbiory Archiwum Państwowego m.st. Warszawy.

3. Fragment archiwalnej mapy sytuacyjno-wysokościowej w skali 1:1000 z ok. 1938 r. zbiory Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Biura Geodezji i Katastru Urzędu m.st. Warszawy.
4. Fotoplan Warszawy z 1935 r., zbiory Archiwum Państwowego m.st. Warszawy.
5. Fotoplan Warszawy z 1946 r., zbiory Archiwum Państwowego m.st. Warszawy
6. Reprodukacja projektu Franciszka Szaniora przebudowy Ogrodu Krasieńskich zamieszczona wraz z opisem w „Ogrodniku Polskim” nr 18 z 1893 r.
7. Mapa sytuacyjno-wysokościowa w skali 1:500 przekazana przez ZTP.
8. Pocztówki archiwalne, ze zbiorów Muzeum Historycznego m.st. Warszawy.
9. Pocztówki i fotografie archiwalne ze stron internetowych: www.warszawa1939.pl, www.whitecase.pl.
10. Zdjęcia archiwalne ze zbiorów Instytutu Sztuki PAN.
11. Zdjęcia archiwalne ze zbiorów KOBiDZ.

3.3. Prace terenowe

W ramach przygotowania niniejszego opracowania wykonano, w latach 2007-2009 oraz 2010, dokumentację fotograficzną ilustrującą stan istniejący parku. Odnotowano zmiany, jakie nastąpiły w stanie zachowania drzewostanu parkowego, w stosunku do szczegółowej inwentaryzacji dendrologicznej, wykonanej w październiku 2002 r. przez zespół architektów krajobrazu: mgr inż. Jakub Zemła, mgr inż. Tomasz Zwiech, Joanna Tybiñkowska z Autorskiej Pracowni Architektury Krajobrazu - Jakuba Zemły. Na planie w/w inwentaryzacji zaznaczono ubytki drzew, które nastąpiły na terenie całego parku w okresie pomiędzy rokiem 2002-2010.

4. Nazwa „Ogród Krasieńskich

„Ogród Krasieńskich”, tak samo jak „Ogród Saski”, jest nazwą historyczną, powszechnie używaną przez mieszkańców Warszawy. Pochodzi od nazwiska Jana Dobrogosta Krasieńskiego fundatora i pierwszego właściciela rezydencji magnackiej, powstałej w czwartej ćwierci XVII wieku, wg projektu Tylmana z Gamenen. Pałac zakupiony w 1765 r. przez Komisję Skarbu Koronnego na siedzibę najwyższych urzędów państwowych, został oficjalnie przemianowany na Pałac Rzeczypospolitej, jednak nazwa związana z rodziną fundatora nadal istniała w świadomości mieszkańców stolicy.

Ogród Krasieńskich był drugim, po Ogrodzie Saskim, prywatnym ogrodem pałacowym, udostępnionym w 1768 r. publiczności. Pierwsze założenie pałacowo-ogrodowe powstało w innej strukturze urbanistycznej, na przedmieściu Warszawy. Wraz z rozwojem miasta ogród rezydencji przekształcono w park miejski, który na przełomie XIX/XX wieku przebudowano w stylu krajobrazowym, wg projektu wybitnego planisty Franciszka Szaniora.

Ogród Krasieńskich, którego powierzchnia została znacznie powiększona w okresie powojennym, pełni funkcję parku miejskiego, włączonego do systemu terenów zieleni w centrum Warszawy.

Przypominając znaczenie obu terminów najstarsze „ogrody” były obszarami wyraźnie wydzielonymi i ogrodzonymi murem, izolującym je od otaczającej „dzikiej przyrody”.¹ Ogród ozdobny przeciwstawny ogrodowi użytkowemu w zamyśle funkcjonalnym pełnił rolę wyłącznie dekoracyjną, z zastosowaniem zasad kompozycji typowych dla epoki. Natomiast „park” charakteryzuje się większym obszarem kompozycji roślinnej, zacieraniem granic zespołu komponowanego i terenów sąsiednich. Pełne przekształcenie ogrodu w park nastąpiło w Europie w epoce baroku, kiedy nazywano tak rozległe założenie ogrodowe. Na przełomie XVIII/XIX wieku park był swobodnym układem kompozycyjnym, do którego stylu stosowano częściej pojęcie parku krajobrazowego – angielskiego niż ogrodu.

¹ M. Siewniak, E. Mitkowska, „Tezaurus sztuki ogrodowej”, Rytm W-wa 1998 r.

STAN ISTNIEJĄCY-OPIS ZAŁOŻENIA PARKOWEGO

1. Położenie parku w strukturze miasta

Ogród Krasińskich zlokalizowany jest na terenie dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy, pomiędzy historycznymi obszarami Placu Bankowego i zachodnią granicą Starego i Nowego Miasta. Wpisany jest trwale w dzieje i tradycję miasta, stanowiąc enklawę wysokiej zieleni i miejsce wypoczynku dla mieszkańców Warszawy. **(il.1)** Parkowy kompleks zieleni jest powiązany widokowo z ogrodem Ambasady Chińskiej Republiki Ludowej, przylegającym do ul. Świętojerskiej oraz powojennym układem urbanistycznym sąsiedniego Muranowa.

Park jest położony pomiędzy dwiema trasami komunikacyjnymi, łączącymi Śródmieście z północnymi dzielnicami Warszawy. Z Ogrodem Krasińskich od południa sąsiaduje zabytkowa zabudowa, tworząca północną pierzeję ul. Długiej: Budynek Ceł Koronnych, pałacyk Marii Radziwiłłowej, kamienica Na Lasockiem, Pałac Pod Czterema Wiatrami, pałac Na Potkańskim, uzupełniona powojennymi budynkami m.in. gmachem przy ul. Długiej 50.

W kierunku południowo-zachodnim od parku zlokalizowany jest zabytkowy Arsenał, siedziba Państwowego Muzeum Archeologicznego, w jego pobliżu jest stacja metra Ratusz-Arsenał. Dalej na południe, znajduje się Plac Bankowy z zespołem trzech klasycystycznych pałaców projektowanych przez A. Corazziego, które obecnie stanowią siedzibę Urzędu Miasta st. Warszawy. Na wprost Ogrodu Krasińskich, po przeciwnej stronie Al. Andersa usytuowany jest zabytkowy Pałac Mostowskich, obecnie siedziba Stołecznej Policji z placówką muzealną.

2. Obecne granice parku, powierzchnia i własność terenu

Park miejski nazywany Ogrodem Krasińskich zajmuje **powierzchnię 9,6 ha**, jego obecne granice z trzech stron wyznaczają następujące ulice: od północy Świętojerska, od zachodu Bohaterów Getta oraz Al. Andersa, od wschodu Plac Krasińskich, od południa łamana linia ogrodzeń, na tyłach zabudowy, tworzącej północną pierzeję ul. Długiej. Teren Ogrodu Krasińskich nie jest ogrodzony. **(il.2)**

Na podstawie kopii wyrysu z mapy ewidencyjnej gruntów **(il.3)** w granicach terenu parkowego znajdują się następujące działki należące do obrębu 5-02-07: **nr ew. 3/4, 5/1, 4, 3/3, 16, 15,**

- **Działka nr ew. 3/4** o pow. 9,456 ha (KW 147072) jest własnością M. St. Warszawy, we władaniu Zarządu Terenów Publicznych. Działka ta obejmuje największy obszar parku z częścią historyczną oraz terenami przyłączonymi w okresie powojennym od strony północnej i południowej, skwer pomiędzy Al. Andersa i ul. Bohaterów Getta od strony zachodniej i teren przed frontową elewacją pałacu.
- **Działka nr.ew. 5/1** pow. 0,1444 ha, u wylotu ul. Barokowej stanowi własność M. St. Warszawy we władaniu prezydenta m.st. Warszawy, włączona do parku w okresie powojennym, historycznie należąca do pałacu na Lasockiem.
- **Działka nr ew. 4** z pałacem Krasińskich i pasem terenu wokół budynku, własność Skarbu Państwa, użytkowana przez Bibliotekę Narodową Dział Zbiorów Specjalnych.
- **Działka nr ew. 3/3** pow. 1070 m², obejmująca narożny teren z północnym skrzydłem budynku Sądu, własność m. st. Warszawy, administrowana przez Sąd Najwyższy.
- **Działka nr ew. 16**, pow. 821 m², wygradzona w południowo-zachodniej części parku, z parterowym budynkiem Archiwum Akt i Planów, numer adresowy Bohaterów Getta 4, własność Skarbu Państwa we władaniu Urzędu Wojewódzkiego, Wydział Nadzoru Urbanistycznego i Budowlanego.
- **Działka nr ew. 15** obejmuje odcinek ulicy Bohaterów Getta, z zachowanym zabytkowym brukiem i szynami tramwajowymi, rozdzielający południowo-zachodnią część parku.

3. Obecna funkcja i sposób użytkowania parku

Ogród Krasińskich pełni funkcje parku miejskiego o charakterze spacerowo – rekreacyjnym. Pomimo atrakcyjnego usytuowania w centrum miasta, użytkowany jest głównie przez okolicznych mieszkańców, niedostrzegany jako potencjał w ruchu turystycznym. Park nie posiada ogrodzenia ani czytelnego wejścia od strony Pl. Krasińskich jest dostępny bez ograniczeń, m.in. jako teren spacerowy dla psów. Pomimo, że stanowi terytorialną całość, poszczególne jego części różnią się sposobem użytkowania. Największa frekwencja występuje w historycznej części parku, skupia się wokół fontanny i parteru. Atrakcją tej części jest również staw parkowy, będący ostoją dla dzikich kaczek oraz sąsiadujący z nim plac zabaw dla małych dzieci.

Przez południową część parku biegnie ciąg komunikacji pieszej łączący Pl. Krasińskich z ul. Bohaterów Getta ze stacją metra Ratusz-Arsenał i Al. Andersa. Wzdłuż tej promenady oraz na przedłużeniu ul. Barokowej ustawione są ławki. Miejscem cichego wypoczynku jest dawny plac zabaw dla dzieci, przy wejściu do parku od strony ul. Barokowej.

W sezonie wiosenno letnim zaobserwowano więcej ludzi korzystających z centralnego wnętrza parkowego jak z murawy rekreacyjnej. Asfaltowe alejki są użytkowane przez spacerujących oraz jeżdżących na rolkach i rowerach.

Na skwerze pomiędzy Al. Andersa i ul. Bohaterów Getta i w południowo-zachodnim narożniku parku skupione są pomniki i miejsca pamięci. Obrzeża parku pełnią jednocześnie funkcję strefy buforowej, izolującej historyczną kompozycję od negatywnego oddziaływania tras komunikacyjnych.

4. Istniejące formy ochrony konserwatorskiej

4.1. Pomnik historii

Całe założenie przestrzenne pałacu Krasińskich znajduje się w granicach „Warszawy-historycznego zespołu miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem” uznanego za Pomnik Historii, Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 08.09.1994 r.

4.2. Wpisy do rejestru zabytków

- Plac Krasińskich jako założenie urbanistyczne nr rejestru 256/1, dec. z dn. 1 lipca 1965 r.
- Dwie studnie na Placu Krasińskich nr rejestru 258, dec. z dn. 1 lipca 1965 r.
- Pałac Krasińskich 1677-82 r., 1948-61 r. nr rejestru 256/2, dec. z dn. 1 lipca 1965 r.
- Ogród Krasińskich pocz. XVIII w., 1891-95 r., z bramą od ul. Nalewek, nr rej. 256/3, dec. z dn. 1 lipca 1965 r.

Wymienione obiekty uznane zostały za zabytki ze względu na wartość historyczną, zabytkową i artystyczną. Żaden z powyższych wpisów obszarowych nie określa granic ochrony i nie posiada załącznika graficznego. W decyzjach brak jest precyzyjnego określenia przedmiotu ochrony.

Propozycję uszczegółowienia granic ochrony Ogrodu Krasińskich przedstawiono w opracowaniu KOBiDZ z 2004 r. „Założenie przestrzenne pałacu Krasińskich w Warszawie - wyznaczenie granic ochrony konserwatorskiej”.² Wskazano w nim jako obszar zabytkowego Ogrodu Krasińskich teren parku, odpowiadający stanowi z 1939 r. Przedstawiono go na współczesnej mapie, na którą naniesiono przedwojenne granic działki, zajmowanej przez Ogród Krasińskich. Pozostały obszar parku, poszerzony w okresie powojennym, dzięki przesunięciu na północ przebiegu ulicy Świętojerskiej i włączeniu terenów po zburzonej zabudowie graniczącej dawniej z parkiem od strony północnej i południowej oraz części terenu dawnych ogrodów na tyłach zabudowy ul. Długiej zaproponowano wpisać do rejestru zabytków jako otoczenie zabytkowego Ogrodu Krasińskich. **(il.4)**

²A. Marconi-Betka, „Założenie przestrzenne pałacu Krasińskich w Warszawie- wyznaczenie granic ochrony konserwatorskiej”, Dział Badań i Dokumentacji Warszawy i Mazowsza, W-wa 2004 r.

Jako teren objęty wpisem urbanistycznym Placu Krasińskich wskazano w opracowaniu fragment dawnego dziedzińca przed pałacem oraz południowo-wschodni narożnik parku dochodzący do placu Krasińskich.

W bezpośrednim sąsiedztwie parku usytuowane są zabytkowe budynki tworzące północną pierzeję ul. Długiej, odbudowane ze zniszczeń wojennych w latach 50-60-tych. Część dawnych ogrodów towarzyszących tej zabudowie włączono w granice parku po 1958 r.

- Budynki dawnej Komory Celnej z łącznikiem, ul. Długa 24/ Plac Krasińskich 1, 1786 r., 1961-65 r., nr rej. 79, dec. z dn. 1 lipca 1965 r.
- Pałac Radziwiłłowej ze skrzydłami, ul. Długa 26, 1784 r., poł XIX w., 1951-54 r., nr rej. 80 dec. z dn. 1 lipca 1965 r., dec. z dn. 1 lipca 1965 r.
- Pałac Dückerta ze skrzydłami, ul. Długa 38/40, 1680 r., 1760-80 r., 1949-51 r., nr rej. 85, dec. z dn. 1 lipca 1965 r.
- Kamienica, ul. Długa 44, 2 poł XVIII w., 1955 r., nr rej. 86, dec. z dn. 1 lipca 1965 r., dec. z dn. 1 lipca 1965 r.
- Zachowany fragment bruku z szynami tramwajowymi na ul. Bohaterów Getta wpisany jest do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

4.3. Miejsca pamięci narodowej i upamiętnienia w obecnych granicach parku:

- Głaz upamiętniający bój o zdobycie Arsenалу 29 listopada 1830 r., postawiony w setną rocznicę powstania listopadowego w 1930 r., na skwerze przy ul. Nalewki, obecnie stoi przy ciągu pieszym wzdłuż Al. Andersa.
- Pomnik poświęcony bohaterom Bitwy Monte Casino, wyrzeźbiony w białym marmurze, projektowany przez profesora Gustawa Zemłę, stanął w 1999 r. na skwerze pomiędzy ul. Bohaterów Getta i Al. Andersa.
- Krzyż upamiętniający żołnierzy Batalionu „Chrobry I”, którzy zginęli w obronie reduity Powstania Warszawskiego w północnym skrzydle Pasażu Simonsa, umieszczono w 1989 r. pomiędzy relikdami stalowej konstrukcji budynku.
- Tablica upamiętniająca lokalizację muru Getta Warszawskiego z lat 1940-1943, biegnącego wzdłuż dawnej ul. Świętojerskiej, postawiona z okazji 65-tej rocznicy powstania w Getcie w 2008 r., na skwerze od strony Al. Andersa. Na terenie parku ułożono pas nawierzchni z kostki granitowej, z napisem „mur Getta 1940-1943” określający miejsce fragmentu muru, zgodne z przedwojenną trasą ul. Świętojerskiej.

4.4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Dla terenu Śródmieścia Warszawy, na którym zlokalizowany jest park, nie ma obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, istnieje tylko Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte uchwałą Rady m.st. Warszawy nr LXXXII/2746/2006 z dn. 10. października 2006 r., obejmujące całe miasto. W części Studium dotyczącej uwarunkowań Ogród Krasińskich wymieniony jest w zasobach dziedzictwa kulturowego, jako jeden z najważniejszych elementów, identyfikujący tożsamość historyczną Warszawy.

5. Ukształtowanie terenu, hydrologia, gleby

Ogród Krasińskich położony jest na lewym brzegu Wisły, na obszarze Wysoczyzny Warszawskiej oddzielonej Skałą Warszawską od doliny rzeki. Wysoczyzna jest tarasem równiny morenowej (Taras Warszawski), o zróżnicowanej budowie geologicznej. W stropowej części profilu serii osadowej czwartorzędu występują gliny zwałowe, piaski pochodzenia fluwoglacjalnego lub piaski starych pleistocenów dolin rzecznych. Wyróżniono również ily trzeciorzędowe.³ Z północy na południe przebiega wał trzeciorzędowy

³ A. Różańska, Parki Warszawy na tle warunków przyrodniczych miasta, Wartości krajobrazu kulturowego Warszawy..., SGGW, Warszawa 2004 r. s. 82,

zbudowany z warstwy nieprzepuszczalnych iłów pstrych, zwanych poznańskimi, który zatrzymywał odpływ wód podziemnych w kierunku Wisły.

Obszar na zachód i na południe od Starego Miasta odwadniała niegdyś niewielka rzeczka Bełcząca, nazwana później Nalewką. Jej początek nie jest jednoznacznie określony, płynęła do ul. Wałowej i uchodziła do Wisły, jej nurt zaznaczono na zachód od Arsenалу na planie Warszawy Tiergaille'a z 1762 r. (il. 14) Wraz z rozwojem zabudowy postępowało osuszanie terenów miejskich, na późniejszych planach Warszawy rzeczka nie była już naniesiona. Obniżył się poziom wody pod powierzchnią ziemi, pozostały podziemne ciekły w pasmach dawnych rzeczek, napotymane przy robotach ziemnych m.in. przy budowie tunelu metra. ⁴Na terenie ogrodu Krasińskich nie ma ciągłego poziomu wód gruntowych, pierwszy poziom wód podziemnych występuje na głębokości poniżej 10 m.

Ogród rezydencji Krasińskich powstał na płaskim obszarze Wysoczyzny Warszawskiej. Nie ustalono, w jakim okresie zostały ukształtowane różnice wysokości terenu centralnej części parku, obniżonej ok. 1 m, w stosunku do jego obrzeży, naniesione na warstwicowym planie Warszawy z 1900 r. (il. 43) i planie z 1938 r. (il. 68). Pomimo wyrównania powierzchni parku w ramach powojennej odbudowy,⁵ nadal teren wzdłuż zachodniej granicy położony jest wyżej w stosunku do części centralnej, na trawniku na wprost zabytkowej bramy widoczny jest spadek w kierunku stawu. Na mapie sytuacyjno - wysokościowej rzędna terenu w centralnej części gazonu wynosi 28,84 a na jego zachodniej krawędzi 29,27. Następnie teren wznosi się w kierunku obwodnicy, rzędna w miejscu historycznego wejścia od strony ul. Świętojerskiej wynosi 29,64, a przy barokowej bramie 30,16.

W ramach przebudowy parku w końcu XIX w. powstały istniejące obecnie sztuczne formy ukształtowania terenu, będące elementami historycznej kompozycji: pagórek, wysokości ok. 3 m, staw o głębokości ok. 1m z wyspą i koryto strumienia. W południowej części powiększonego parku występują niewielkie nasypy w sąsiedztwie działki z Archiwum, prawdopodobnie przykryte ziemią pozostałości zburzonego gmachu Intendentury Wojskowej.

Gleby na terenie parku to wytworzone na piaskach i glinach polodowcowych zdegradowane gleby bielcowe i brunatne. Na terenie historycznej części, od ponad 300 lat użytkowanej jako ogród występują hortigleby. Na fragmentach terenu powiększonego parku pod wierzchnią warstwą ziemi uprawnej, nawiezionej w ramach rozbudowy parku znajdują się pozostałości zburzonej zabudowy.

6. Szata roślinna

W obecnych granicach parku występuje zróżnicowanie drzewostanu pod względem wieku i stanu zdrowotnego oraz składu gatunkowego w części historycznej i powojennej. Starodrzew z najcenniejszymi okazami zachował się jedynie w historycznej kompozycji, jego stan zdrowotny jest różny, w wyniku procesów starzenia pogarsza się. W miejscach ubytków posadzone zostały zbyt młode egzemplarze drzew tych samych gatunków, które z uwagi na małe rozmiary koron nie tworzą odpowiedniego uzupełnienia historycznej kompozycji. W części historycznej rosną drzewa i krzewy liściaste, wyjątek stanowią dwa okazy sosny czarnej oraz grupy cisów przy ogrodowej elewacji pałacu. Krzewy występują głównie w grupach wokół skrzyżowań alejek, widoczne są ubytki i różny ich stan zachowania. Grupy krzewów rosną też wzdłuż granicy między historyczną i powojenną częścią parku. Z dawnej roślinności pozostały grupy lilaków i jaśminowce. Dominują powojenne, typowe nasadzenia krzewów: forsycje, tawuły, ligustry.

Drzewa sadzone w ramach powojennej odbudowy historycznej części parku oraz samosiewy, które wyrosły w rejonie stawu osiągnęły znaczne rozmiary i zasłoniły osie i

⁴ .Z. Pakalski, Nalewki, Warszawa, 2003 r., s.12

⁵ Z. Piekarska i Z. Ziemińska-Sznee, Dokumentacja ewidencyjna Ogrodu Krasińskich , Warszawa 1987 r.

powiązania widokowe. Korony starszych okazów tworzących kulisy głównej osi widokowej rozrosły się i zasłaniają widok na pałac od strony zabytkowej bramy.

Na terenach przyłączonych do parku powojenne drzewa osiągnęły wiek ponad 50 lat. W części południowej dominują jednogatunkowe, rzędowe nasadzenia wzdłuż dróg parkowych, są to głównie: kasztanowce, klony oraz lipy wzdłuż zachodniej granicy parku. W części południowej rosną nieliczne krzewy. W powojennych częściach parku występują pojedyncze drzewa iglaste: modrzewie, świerki, jodła kalifornijska i daglezie. W części południowej rośnie grupa ok. 50 lip drobnolistnych, o zredukowanych koronach, w różnym stanie zdrowotnym, bezplanowo przesadzonych z terenu inwestycji miejskich w latach 90-tych. Drzewa te rosną zbyt gęsto, powodują duże zacienienie, ograniczają wzrost krzewów i trawy. Kolejną grupę drzew ok. 20 sztuk przesadzono z terenu budowy metra na skwer pomiędzy Al. Andersa i ul. Bohaterów Getta.

W północnej części parku występuje powojenna kompozycja różnogatunkowych grup drzew i krzewów liściastych i iglastych. Wzdłuż ul. Świętojerskiej rośnie rząd dębów szypułkowych.

6.1. Zestawienie gatunkowe drzew i krzewów rosnących na terenie parku

Na podstawie „Szczegółowej inwentaryzacji dendrologiczno-analitycznej, stanowiącej część dokumentacji „Projekt budowlano-wykonawczy rewaloryzacji zieleni dla Ogródu Krasińskich w Warszawie”, wykonanej w lipcu i sierpniu 2002 r.”, przez zespół architektów krajobrazu: mgr inż. Jakuba Zemłę, mgr inż. Tomasza Zwiecha i mgr inż. Joannę Tybińkowską, wykonano poniższe zestawienie gatunkowe drzew i krzewów rosnących w obecnych granicach parku, z uwzględnieniem ubytków, które nastąpiły w drzewostanie w okresie 2002-2010 r.

Drzewa iglaste:

1. *Abies concolor*/ jodła kalifornijska
2. *Larix decidua*/ modrzew europejski
3. *Picea pungens*/ świerk kłujący
4. *Pinus nigra*/ sosna czarna
5. *Pseudotsuga menziesii*/ daglezia

Gatunki liściaste:

1. *Aesculus carnea*/ kasztanowiec czerwony
2. *Aesculus hippocastanum*/ kasztanowiec pospolity
3. *Acer campestre*/ klon polny
4. *Acer negundo*/ klon jesionolistny
5. *Acer platanoides*/ klon pospolity
6. *Acer platanoides* ‘Schwedleri’/ klon pospolity odm. Schwedlera
7. *Acer pseudoplatanus*/ klon jawor
8. *Acer pseudoplatanus* „Purpureum”/ klon jawor odm. purpurowa
9. *Acer saccharinum*/ klon srebrzysty
10. *Betula verrucosa*/ brzoza brodawkowata
11. *Catalpa x erubescens*/ surmia pośrednia
12. *Catalpa bignonioides*/ surmia bignoniowa
13. *Carpinus betulus*/ grab pospolity
14. *Corylus colurna*/ leszczyna turecka
15. *Crataegus crus-galli*/ głóg ostrogowy
16. *Crataegus monogyna*/ głóg jednoszyjkowy
17. *Crataegus pedicellata*/ głóg szkarłatny
18. *Fagus silvatica*/ buk pospolity
19. *Fraxinus excelsior*/ jesion wyniosły
20. *Fraxinus excelsior* “Diversifolia”/ jesion wyniosły odm. jednolistna

21. *Fraxinus excelsior* "Pendula" / jesion wyniosły odm. zwisająca
22. *Fraxinus pensylvanica* / jesion pensylwański
23. *Ginkgo biloba* / miłorząb dwuklapowy
24. *Juglans nigra* / orzech czarny
25. *Liriodendron tulipifera* / tulipanowiec amerykański
26. *Malus sp.* / jabłoń
27. *Malus x purpurea* / jabłoń purpurowa
28. *Morus alba* / morwa biała
29. *Phellodendron amurense* / korkowiec amurski
30. *Platanus x acerifolia* / platan klonolistny
31. *Populus alba* / topola biała
32. *Populus x berolinensis*
33. *Populus nigra* „Italica” / topola włoska
34. *Populus sp.* / topola
35. *Populus simonii* / topola Simona
36. *Populus tremula* / topola osika
37. *Prunus padus* / czeremcha pospolita
38. *Prunus serotina* / czeremcha późna
39. *Prunus cerasifera* var. *divaricata* / ałyczka
40. *Pyrus pyraeaster* / grusza polna
41. *Quercus robur* / dąb szypułkowy
42. *Quercus robur* f. *Fastigiata* / dąb szypułkowy odm. stożkowa
43. *Quercus rubra* / dąb czerwony
44. *Rhus thypina* / sumak octowiec
45. *Robinia pseudoacacia* / robinia akacjowa
46. *Robinia pseudoacacia* „Umbraculifera” / robinia akacjowa odm. kulista
47. *Sorbus aucuparia* / jarzębina pospolita
48. *Sorbus aucuparia* „Pendula” / jarzębina pospolita odm. zwisająca
49. *Sorbus intermedia* / jarząb szwedzki
50. *Tilia cordata* / lipa drobnolistna
51. *Tilia* ‘Euchlora’ / lipa krymska
52. *Tilia platyphyllos* / lipa szerokolistna
53. *Tilia tomentosa* ‘Varsavianensis’ / lipa srebrzysta odm. warszawska
54. *Ulmus laevis* / wiąz szypułkowy
55. *Ulmus minor* / wiąz polny

Krzewy iglaste

1. *Juniperus sabina* / jałowiec sawina
2. *Taxus baccata* / cis pospolity

Krzewy liściaste

1. *Amelanchier spicata* / świdośliwa kłosowa
2. *Berberis vulgaris* 'Atropurpurea' / berberys pospolity odm. purpurowej
3. *Caragana arborescens* / karagana syberyjska
4. *Cornus alba* / dereń biały
5. *Cornus mas* / dereń jadalny
6. *Cotoneaster divaricata* / irga rozkrzewiona
7. *Cotoneaster lucida* / irga lśniąca
8. *Cotoneaster* 'Ursynów' / irga Ursynów
9. *Deutzia sp.* / żylistek
10. *Euonymus europaeus* / trzmielina pospolita
11. *Forsythia x intermedia* / forsycja pośrednia

12. Frangula alnus/ kruszyna pospolita
13. Ligustrum vulgare/ ligustr pospolity
14. Lonicera korolkowii/ suchodrzew Korolkowa
15. Lonicera maackii/ suchodrzew Maacka
16. Lonicera tatarica/ suchodrzew tatarski
17. Philadelphus coronarius/ jaśminowiec wonny
18. Philadelphus sp/ jaśminowiec
19. Prunus triloba/ migdałek trójklapowy
20. Ptelea trifoliata/ parczelina trójlistkowa
21. Ribes alpinum/ porzeczką alpejską
22. Rhamnus catharticus
23. Rosa canina/ róża dzika
24. Rosa pimpinelifolia
25. Sambucus nigra/ bez czarny
26. Spiraea japonica/ tawuła japońska
27. Spiraea x vanhouttei/ tawuła van Houtte'a
28. Symphoricarpos albus/ śnieguliczka biała
29. Syringa x prestoniae/ lilak Prestony
30. Syringa vulgaris/ lilak pospolity
31. Viburnum lantana/ kalina hordowina
32. Viburnum opulus/ kalina koralowa
33. Weigela florida/ krzewuszką cudowną

6.2. Aktualizacja inwentaryzacji dendrologicznej z 2002 r.

Niniejszą dokumentację wykonano w oparciu o szczegółową inwentaryzację dendrologiczno-analityczną, wykonaną w lipcu i sierpniu 2002 r. przez zespół autorski, architektów krajobrazu: mgr inż. Jakuba Zemłę, mgr inż. Tomasza Zwiecha i mgr inż. Joannę Tybińkowską. Inwentaryzacja stanowiła część dokumentacji „Projektu budowlano-wykonawczego rewaloryzacji zieleni dla Ogrodu Krasińskich”, wykonanego w październiku 2002 r. W ramach prac, związanych z przygotowaniem dokumentacji rozpoznano w terenie istniejącą na terenie parku szatę roślinną i porównano z naniesioną na planie inwentaryzacja z 2002 r. Na tej podstawie stwierdzono, że w latach 2008-2010 nastąpiły ubytki w drzewostanie, w stosunku do stanu przedstawionego w/w planie „Inwentaryzacja szaty roślinnej”, wykonanej w oparciu o aktualną mapę sytuacyjno-wysokościową w skali 1:500, który wymagał zweryfikowania.

W maju 2010 r., w ramach aktualizacji szczegółowej inwentaryzacji dendrologiczno-analitycznej z 2002 r.⁶, na planie „Inwentaryzacji szaty roślinnej Ogrodu Krasińskich” w skali 1:500 zostały naniesione graficzne oznaczenia ubytków w drzewostanie, które nastąpiły w latach 2002-2010. Numer inwentaryzacyjny na planie odpowiada numerowi w pierwszej kolumnie w tabeli inwentaryzacyjnej, w której podano: gatunek (odmianę), średnicę pnia na wysokości 130 cm, średnicę korony, wysokość, stan zdrowotny i cechy osobnicze, w przypadku grup i skupin krzewów liczbę egzemplarzy i ich powierzchnię. Na podstawie tabeli inwentaryzacyjnej sporządzono wykaz ubytków, podając numer zgodny z wykazem inwentaryzacyjnym z 2002 r. oraz określając gatunek i średnicę pnia.

W poniższym zestawieniu ubytków uwzględniono ich lokalizację na terenie parku, wyszczególniając część historyczną oraz obrzeża parku zróżnicowane na część północną i południową.

Część historyczna parku

1. Robinia pseudoacacia, robinia akacjowa/ śr. pnia 80 cm/ **nr wykazu inwent. 55**

⁶ J. Zemła –Autorska Pracownia Architektury Krajobrazu, Ogród Krasińskich w Warszawie, Projekt budowlano-wykonawczy rewaloryzacji zieleni, Warszawa 2002

2. *Aesculus hippocastanum*, kasztanowiec biały/ śr. pnia 80 cm/ **nr wykazu inwent. 178**
3. *Quercus rober*, dąb szypułkowy/ śr. pnia 60 cm/ **nr wykazu inwent. 254**
4. *Betula pendula*, brzoza brodawkowata/ śr. pnia 43 cm/ **nr wykazu inwent. 255**
5. *Fraxinus excelsior*, jesion wyniosły/ śr. pnia 130 cm/ **nr wykazu inwent. 387**
6. *Aesculus hippocastanum*, kasztanowiec biały/ śr. pnia 110 cm/ **nr wykazu inwent. 450**
7. *Aesculus hippocastanum*, kasztanowiec biały/ śr. pnia 60 cm/ **nr wykazu inwent. 453**
8. *Aesculus hippocastanum*, kasztanowiec biały/ śr. pnia 90 cm/ **nr wykazu inwent. 457**
9. *Sorbus aucuparia* 'Pendula', jarzab pospolity/ śr. pnia 39 cm/ **nr wykazu inwent. 524**
10. *Rhamnus frangula*, kruszyna pospolita /śr. pnia 30 cm/ **nr wykazu inwent. 573**
11. *Ulmus laevis* wiąz szypułkowy / śr. pnia 45 cm/ **nr wykazu inwent. 785**
12. *Rhamnus frangula*, kruszyna pospolita /śr. pnia 13 cm/ **nr wykazu inwent. 789**
13. *Juglans nigra*, orzech czarny/ śr. pnia 5cm/ **nr wykazu inwent 798**
14. *Acer negundo*, klon jesionolistny / średnica 28 cm/ **nr wykazu inwent 870**
15. *Acer negundo*, klon jesionolistny / średnica 18 cm/ **nr wykazu inwent 927**
16. *Rhamnus frangula*, kruszyna pospolita /śr. pnia 25 cm/ **nr wykazu inwent. 1245**

Obrzeża parku

1. *Acer pseudoplatanus*, klon jawor/ śr. pnia 40 cm/ cz. pól. **nr wykazu inwent 202**
2. *Sambucus nigra*, bez czarny/ śr. pnia 9 cm/ cz. płd. **nr wykazu inwent 416**
3. *Sambucus nigra*, bez czarny/ śr. pnia 18 cm/ cz. płd. **nr wykazu inwent 417**
4. *Populus nigra*, topola czarna/ śr. pnia 90 cm/ cz. płd. **nr wykazu inwent 424**
5. *Populus nigra*, topola czarna/ śr. pnia 100 cm/ cz. płd. **nr wykazu inwent 425**
6. *Sorbus intermedia*, jarzab szwedzki/ f. naturalna/ cz. płd. **nr wykazu inwent 430**
7. *Populus nigra*, topola czarna/ śr. pnia 130 cm/ cz. płd. **nr wykazu inwent 458**
8. *Populus x canescens*, topola szara/ podrost/ cz. płd. **nr wykazu inwent 475**
9. *Tilia cordata*, lipa drobnolistna/ śr. pnia 28 cm/ cz. płd. **nr wykazu inwent 719**
10. *Malus x purpura*, jabłoń purpurowa/ śr. pnia 28 cm /cz. płd. **nr wykazu inwent 721**
11. *Acer negundo*, klon jesionolistny/ śr. pnia 35 cm/ cz. płd. **nr wykazu inwent 993**

7. Zabudowa na terenie parku

7.1. Pałac Krasińskich

Zabytkowy Pałac Krasińskich zbudowany w stylu klasycyzującego baroku jest uważany za najwybitniejsze dzieło architekta Tylmana z Gameren. Po zniszczeniu w okresie drugiej wojny światowej pałac został odbudowany w latach 1948-61, wg projektu Mieczysława Kuzmy i Zygmunta Stępińskiego. Elewacje główne trójkondygnacyjnego pałacu podzielone są pilastrami jońskimi, w wielkim porządku, z pięcioosiowymi ryzalitami po środku i trójosiowymi na narożach. Dominujące ryzalitty zaakcentowane zostały przez kolosalne trójkątne naczółki z wielofigurowymi płaskorzeźbami. Dekoracje pałacu ilustrują mityczną genealogię Krasińskich. Dwie kondygnacje otwartych loggi arkadowych, pomiędzy ryzalitami fasady od strony dziedzińcowej pełnią funkcję komunikacyjną i widokową. Przy odbudowie gmachu do elewacji ogrodowej dobudowano arkady, których nie było w oryginalnym projekcie. Pałac stanowi dominantę, wyznaczającą główną oś kompozycyjną i widokową w historycznej części parku. W ryzalicie bocznym południowej ściany budynku zachowany jest relikw historycznego ogrodzenia parku. Pałac wraz z najbliższym otoczeniem wydzielony jest jako odrębna nieruchomość nr ew. 4, będąca we władaniu Biblioteki Narodowej. W gmachu mieści się Dział Zbiorów Specjalnych Biblioteki Narodowej.

7.2. Podziemny parking przed pałacem

Parking podziemny zlokalizowany jest na terenie dawnego podjazdu przed przed fasadą Pałacu Krasińskich, na terenie należącym do parku, działka nr ew. 3/4, funkcjonującym jako część Placu Krasińskich. Poza jego granicą pozostają dwie zabytkowe studnie zaprojektowane przez Aignera, stojące w pobliżu jezdni ul. Bonifraterskiej. Na dachu parkingu istnieje

trawnik z półkolistym nasadzeniem bylinowym, będący fragmentem kompozycji zieleni przy gmachu Sądu Najwyższego, zaprojektowanej przez architekt krajobrazu Irenę Bajerską. Obecnie trawnik jest miejscem ekspozycji czasowych - kolorowych rzeźb pegazów, wysokości ok. 3,5 m, projektowanych przez Beatę i Pawła Konarskich.

7.3. Budynek Archiwum

Parterowy, tynkowany budynek mieszczący Archiwum Akt i Planów, Wydziału Nadzoru Urbanistycznego i Budowlanego Urzędu Wojewódzkiego, pod adresem ul. Bohaterów Getta 4, zlokalizowany jest działce nr ew.16, wydzielonej w południowo - zachodniej części parku. Teren ogrodzony częściowo siatką metalową i murem powiązany jest z powojennym układem alejek. Na działce pozostały piwnice przedwojennej zabudowy, na których umiejscowiony jest budynek Archiwum. W granicach działki i poza jej terenem, w pobliżu północnej ściany budynku, znajdują się trzy włązy do podziemi. Po stronie południowej działki widoczne jest wyraźne podwyższenie terenu.

8. Układ komunikacyjny

Układ komunikacyjny na terenie parku jest zróżnicowany ze względu na przebieg i rodzaj nawierzchni na drogi historyczne i powojenne. W części centralnej zachował się historyczny układ dróg o zróżnicowanej szerokości, z obwodnicą o szerokości ok. 6 m, obiegającą obrzeża parku, łączącą się z historycznymi wejściami do parku: zabytkową bramą –głównym wejściem od strony dawnej ul. Nalewki (Bohaterów Getta) i wejściem od strony Placu Krasińskich oraz alejką odchodzącą w miejscu dawnego wejścia w stronę nowej ul. ul. Świętojerskiej. Droga szerokości 6m przecina centralne wnętrza parkowe, łączy obwodnicę od strony ul. Świętojerskiej z wejściem od strony Placu Krasińskich. Pozostałe alejki kształtujące poszczególne wnętrza parkowe, biegnące po liniach krzywych, mają szerokość ok. 4m. Najszersza ok. 10 m jest półkolista droga ograniczająca gazon z fontanną, tworzy rodzaj placzyku przed ogrodową elewacją pałacu, połączony z asfaltem wokół fontanny i kwietnika. Na drogach o historycznym przebiegu występuje nawierzchnia bitumiczna, która uległa technicznemu zużyciu i degradacji. Część alejek w sąsiedztwie stawu ma nawierzchnię z płyt betonowych, podobnie jak placzyk na cyplu przy ujściu strumienia. Również droga ze schodkami z cegły klinkierowej, prowadząca do punktu widokowego na wzniesieniu zbudowana jest z płyt betonowych. Od strony północnej stawu istnieje powojenne schodkowe zejście z płyt betonowych, odgródzone barierkami od obecnego wejścia na plac zabaw. Nad strumieniem zasilającym staw, biegną wyasfaltowane alejki.

Alejki wytyczone na terenach przyłączonych do parku od strony południowej mają prosty przebieg, nawierzchnię z płyt betonowych lub częściowo żwirowo-ziemną, ograniczoną z dwóch stron płytami chodnikowymi. Powojenne alejki są dowiązane do historycznego układu dróg w miejscach skrzyżowań obwodnicy z drogami wewnętrznymi. Na osi pałacu Pod Czterema Wiatrami znajduje się prostokątna rabata bylinowa umieszczona na regularnym placzyku wyłożonym betonowymi płytami.

Część południową terenu przecina droga szerokości ok.6m, o charakterze „promenady” łączącej Plac Krasińskich z wejściem od strony ul. Bohaterów Getta, obsadzona kasztanowcami, częściowo równoległa do historycznej obwodnicy. Na wysokości osi Pałacu Pod Czterema Wiatrami droga odchyła się, dochodząc do obwodnicy. Drogi o szer. ok. 4 m. łączą promenadę z historyczną częścią parku, dwie prowadzą do wejść istniejących od strony ul. Długiej. Pierwsza na przedłużeniu ul. Barokowej, skróconej w okresie powojennym i przekształconej w alejkę parkową. Druga biegnie od historycznej obwodnicy równoległe do ul. Bohaterów Getta, przez małe rondo w stronę ul. Długiej.

Po zmianie przebiegu ul. Świętojerskiej park powiększył się o przylegający do niej teren, na którym układ alejek nawiązuje do stylu kaligraficznego i połączony jest z dawną obwodnicą. Obok płyt chodnikowych widoczne są pozostałości szerszej nawierzchni ziemno-

zwirowej. Od strony ul. Świętojerskiej istnieją trzy wejścia do parku, jedno na przedłużeniu historycznego, kolejne narożne wejście d strony Al. Andersa znajduje się blisko przystanku tramwajowego.

Na alejkach wokół pałacu ułożono nawierzchnię z kostki granitowej, równoległą do elewacji, sięgająca murków przy podjeździe przed frontem pałacu, łącząca się od strony północnej z dojazdem do bocznego wejścia. Od Placu Krasieńskich wzdłuż południowej granicy parku, biegnie granitowa nawierzchnia łącząca się z drogą z płyt betonowych. Druga szersza alejka prowadzi do wejścia przy południowo-wschodnim narożniku pałacu i dalej łączy się z historycznym układem dróg. Od strony parku granitowa nawierzchnia występuje tylko wzdłuż połowy elewacji, zakończona jest niewielkim placikiem przed schodami i dojściem do fontanny na osi pałacu.

9. Układ wodny

Historyczny staw parkowy został przekształcony w betonowy zbiornik wodny głębokości ok. 1m z wyspą, której brzegi zostały obudowane betonem podobnie jak połączony ze stawem sztuczny strumień, zasilany wodą z wodociągu, wypływającą z kaskady na zboczu wzniesienia. Brzegi cypla przy ujściu strumienia do stawu są dodatkowo umocnione brukiem powyżej betonowej obudowy. U podstawy cypla, przy dnie stawu umieszczone są elementy instalacji wodno-kanalizacyjnej, zasilającej staw (widoczne po spuszczeniu wody ze stawu). Na środku stawu, w sąsiedztwie wyspy i wzdłuż jego brzegów występują zatoczki zbudowane z kamieni polnych i ziemi, które są zajmowane przez dzikie kaczki, po wschodniej stronie stawu znajduje się betonowa pochylnia dla ptactwa. Schodkowe zejście do stawu na północnym brzegu i placik na cyplu zabezpieczają metalowe barierki. Dostęp do brzegu stawu ogranicza płotek z metalowych prętów. Na stawie ustawiona jest rzeźba przedstawiająca rybaków w łódce. Istotnym elementem układu wodnego jest kaskada na zboczu sąsiedniego wzniesienia, zbudowana z głazów, wzmocniona betonem. Widoczne ubytki głazów odsłaniają metalową rurę, zasilającą kaskadę wodą z wodociągu. Na początku i przy ujściu wybetonowanego strumienia pozostały fragmenty kamiennego umocnienia koryta.

10. Elementy architektury ogrodowej

10.1. Barokowa brama

Z barokowej bramy, projektowanej przez Tylmana z Gameren, zachowały się są cztery filary dekorowane przez Andreasa Schlutera, będące reliktem najstarszej kompozycji Ogrodu Krasieńskich. Boniowane filary z piaskowca o zróżnicowanej wysokości ok. 6 i 8 m zwieńczone są głowicami z ustawionymi na szczytach wazami, z plastycznymi kwiatonami. Wyższe słupy, ujmujące przejazd bramny z czterech stron, zdobią głowy faunów i płaskie kartusze z herbem Krasieńskich. Filary bramy połączone są z cokół dawnego ogrodzenia.

10.2. Ogrodzenie parkowe

Obecnie teren ogrodu Krasieńskich nie jest ogrodzony. Po obu stronach zabytkowej bramy na szerokości historycznej kompozycji zachował się cokół dawnego ogrodzenia wysokości ok. 1m, murowany z cegły, od strony zachodniej licowany płytami i nakryty daszkiem z piaskowca, z nowymi ubytkami wymagający konserwacji. Od strony parku w tynkowanym cokole występują znaczne zniszczenia i destrukcja fragmentów muru. Nie zachowały się elementy historycznego ogrodzenia z 1819 r. Jedynie w ryzalicie bocznym południowej ściany pałacu pozostawiono jego relik, w postaci fragmentu dwóch metalowych prętów zakończonych grotami.

10.3. Fontanna na osi pałacu

Fontanna w formie okrągłego basenu z niskim profilowanym obrzeżem, wykonanym z piaskowca, zlokalizowana jest na osi ogrodowej elewacji pałacu. Remont fontanny wykonano

1991 r., obecnie basen jest nieszczelny na łączeniu kamienia, woda wycieka na asfaltową nawierzchnię wokół fontanny, dysza wymaga modernizacji. Fontanna nie funkcjonuje.

10.4. Kamienne poidelko

Poidelko z piaskowca, ustawione w parku z okazji 50 –cio lecia wodociągów warszawskich w 1936 r. zlokalizowane jest przy obwodnicy. Jest to jedno z 10 takich urządzeń zainstalowanych wówczas na terenie miasta. Składa się ono z misy na kanelowanym postumencie, ustawionym na granitowej podstawie. Jego konserwację ukończono w 2008 r.

10.5. Rzeźba na stawie

Rzeźba z czerwonego granitu, przedstawiająca grupę rybaków w łodzi ustawiona w 2010 r. na stawie jest kopią betonowej rzeźby, która w ostatnich latach uległa częściowemu zniszczeniu. Ceglany postument w ramach rekonstrukcji rzeźby został obłożony płytami z czerwonego granitu a jego powierzchnię wokół rzeźbionej łodzi wyłożono kawałkami szkła.

10.6. Element infrastruktury

W bezpośrednim sąsiedztwie elewacji ogrodowej pałacu znajduje się betonowa obudowa wysokości ok. 1,3 m elementy infrastruktury technicznej. Stanowi ona negatywny element w reprezentacyjnej części parku.

10.7. Elementy wyposażenia parku

Elementy wyposażenia takie jak ławki i latarnie i kosze na śmieci ustawione są wzdłuż alejek parkowych. Ławki drewniane na żeliwnych odlewach nóg są typowe dla zabytkowych parków warszawskich, odpowiadają formą ławkom przedwojennym. Latarnie parkowe są stylizowane na przedwojenne latarnie gazowe. Współczesne kosze na śmieci mają standartową formą, stosowaną na terenie Warszawy.

10.8. Plac zabaw dla dzieci

Plac zabaw umiejscowiony w historycznej części parku jest przeznaczony dla małych dzieci. Na plac ograniczony metalowym płotem prowadzą dwa wejścia od strony obwodnicy i od strony stawu. Teren placu zabaw został zmodernizowany, w znacznej części pokryty jest sztuczną nawierzchnią tartanową, a jego wyposażenie tworzą typowe kolorowe elementy z katalogu, nadmiernie wyeksponowane w centralnym wnętrzu parkowym. Wewnątrz ogrodzenia rosną pojedyncze drzewa i krzewy oraz pozostałości niskiego żywopłotu, na zewnątrz rosną grupy krzewów nietworzące skutecznej izolacji.

11. Podział terenu parku na wnętrza umowne

W ramach rozpoznania stanu istniejącego Ogrodu Krasińskich w jego obecnych granicach podzielono teren parku na tzw. wnętrza umowne, służące dalszej waloryzacji i sformułowaniu wytycznych konserwatorskich. Obszar parku został podzielony na część historyczną z zachowaną kompozycją „Szaniorowską” oraz części powojenne, przyłączone w ramach rozbudowy Ogrodu Krasińskich. Wnętrza powojenne dzielą się na część północną, zlokalizowaną wzdłuż ul. Świętojerskiej, część południową, na tyłach zabudowy ul. Długiej oraz część zachodnią ze skwerem od strony Al. Andersa. Wnętrza w części południowej wyznaczono w oparciu o przedwojenne granice działek powiązanych z zabudową ul. Długiej.

- Część historyczna – numery wnętrz: 1, 1a, 1b, 1c, 2, 2a, 2b, 3, 4, 4a, 5, 6, 7, 7a, 7b, 8, 9, 10, 11, 12I, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 19a.
- Część północna - numery wnętrz: 20, 20a, 21, 21a.
- Część południowa - numery wnętrz: 22, 23, 24, 25, 26, 26a, 27, 27a, 28, 28a.
- Część zachodnia - numery wnętrz: 29, 29a, 30